

STOWARZYSZENIE KSIĘGOWYCH W POLSCE
RADA NAUKOWA

ZESZYTY TOM 76 (132)
TEORETYCZNE
RACHUNKOWOŚCI

WARSZAWA 2014

Spis treści

Od Zespołu Redakcyjnego	5
Jacek Jaworski, Katarzyna Sokołowska – <i>Problematyka, metody badawcze oraz charakter artykułów opublikowanych w „Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości” w latach 2004–2013</i>	
– Thematic scope and research methodology of articles published in the „Theoretical Journal of Accounting” (ZTR) in 2004–2013	7
Aldona Kamela-Sowińska – <i>Globalne determinanty wartości we współczesnej rachunkowości</i>	
– Global determinants of value in contemporary accounting	27
Magdalena Kludacz – <i>Zasady i etapy rachunku kosztów działań w angielskich szpitalach na potrzeby wyceny świadczeń zdrowotnych</i>	
– The principles and stages of cost accounting in English hospitals for valuation of medical services	39
Beata Sadowska – <i>Znaczenie i warunki stosowania zintegrowanych systemów informatycznych w sferze budżetowej</i>	
– The need for and conditions of using integrated information systems in the public sector	61
Ewa Śnieżek – <i>Spolecznie odpowiedzialne przedsiębiorstwo przyszłości w kontekście ponadczasowych przemyśleń Profesora Elżbiety Burzym</i>	
– Socially responsible enterprise of the future in the context of Professor Elżbieta Burzym’s timeless reflections	75
Joanna Toborek-Mazur – <i>Wpływ koncepcji konsolidacji sprawozdań finansowych na zmiany w międzynarodowych standardach rachunkowości</i>	
– The impact of financial statements consolidation concepts on changes in the international accounting regulations	89
Marta Trzcńska – <i>Rachunkowość zabezpieczeń – remedium na „toksyczne opcje”?</i>	
– Hedge accounting – the remedy for „toxic options”?	115
Halina Waniak-Michalak – <i>Zakres ujawnianych informacji w sprawozdawczości stowarzyszeń i fundacji prowadzących działalność pożytku publicznego w Polsce w okresie międzywojennym i w czasach współczesnych</i>	
– Reporting of public benefit organizations in Poland in the interwar period and today	129
Edward Wiszniowski – <i>Wymagania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz realizacja tego obowiązku na przykładzie biur rachunkowych</i>	
– Requirements to combat money laundering and terrorism financing and their implementation on chosen examples of accounting offices	147

Piotr Wójtowicz – <i>Przydatność zmodyfikowanej metody różnic cząstkowych do systemowej analizy wskaźnikowej</i> – Usefulness of the modified partial differences method in complex ratio analysis	165
Adam Żwirbla – <i>Analiza macierzowa prognozy rentowności produkcji wieloasortymentowej</i> – Matrix analysis of break-even point for complex production	181
Z historii rachunkowości	
– History of accounting	
Aleksandra Banaszekiewicz – <i>Zasady sporządzania bilansu majątkowego w Polsce w latach 1945–1950 – zarys problemu</i> – Principles of preparation of the balance sheet in Poland in 1945–1950 – an outline of the problem	209
Informacja dla autorów	231
Instructions for authors	239

Problematyka, metody badawcze oraz charakter artykułów opublikowanych w „Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości” w latach 2004–2013

Jacek Jaworski, Katarzyna Sokółowska

Streszczenie

Przedstawione w artykule badanie pozwoliło na identyfikację przedmiotu i zakresu problematyki opracowań publikowanych w „Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości” w latach 2004–2013 wraz z rozpoznaniem zastosowanych w nich metod. Autorzy dokonali również statystycznej analizy zależności pomiędzy wyodrębnionymi cechami jakościowymi artykułów. W efekcie szczegółowo omówili cechy „Zeszytów Teoretycznych Rachunkowości” jako czasopisma naukowego z dziedziny rachunkowości, głównie pod względem tematycznym i metodologicznym.

Summary

Thematic scope and research methodology of articles published in the „Theoretical Journal of Accounting” (ZTR) in 2004–2013

The study presented in this paper allowed the authors to identify the thematic scope of the articles published in the „Theoretical Journal of Accounting” (ZTR) in 2004–2013 as well as the methods used by the contributors. The authors also analyzed the statistical relationship between the qualitative characteristics of the articles. As a result, a detailed characterization of this scientific journal in thematic and methodological terms is presented.

Globalne determinanty wartości we współczesnej rachunkowości

Aldona Kamela-Sowińska

Streszczenie

Tekst dotyczy determinant wartości w dzisiejszej rachunkowości. Ma na celu wykazanie, że za tworzenie wartości odpowiadają obecnie nie tylko produkcja, usługi i obrót gospodarczy, lecz także inne czynniki niepozostające bez wpływu na ewidencję księgową czy prawo. Rozważania oparto na analizie dostępnej literatury przedmiotu, tekstów publicystycznych i danych liczbowych. Omówiono kolejno wojny ekonomiczne (ze szczególnym uwzględnieniem ich specyfiki w XXI wieku, wojen energetycznych i informacyjnych), wojny walutowe i rolę rynków finansowych, zjawiska piractwa (morskiego oraz rozumianego jako sprzedaż fałszywek markowych produktów) i przemytu, jak również udział polityki w kreowaniu wartości (układ sił w G–20, gry polityczne mocarstw, *perception management* w globalnej polityce). Rozważania teoretyczne uzupełniono danymi liczbowymi, zestawieniami tabelarycznymi i przykładami (kryzys w Grecji, wydatki związane z wojną w Afganistanie, rankingi najczęściej podrabianych czy przemyconych produktów *etc.*). Wskazano także wyzwania dla rachunkowości wynikające z występowania wyżej wymienionych, niekiedy niepokojących, zjawisk.

Summary

Global determinants of value in contemporary accounting

The article refers to the determinants of value in today's accounting. It aims to demonstrate that not only manufacturing, services and business trading, but also other factors having impact on accounting records or law are responsible for the creation of value. The considerations are based on the analysis of available literature, journalistic texts and figures. Economic wars (with particular reference to their twenty-first century uniqueness, energy wars and information wars), currency wars and the role of financial markets, piracy (marine and understood as sale of counterfeit branded products) and smuggling, as well as participation of politics in value creation (the lineup in the G–20, the political games of superpowers, perception management in global politics) are sequentially discussed. The theoretical considerations are complemented with figures, tables and examples (the crisis in Greece, expenses related to the war in Afghanistan, the rankings of the most commonly counterfeited or smuggled products *etc.*). Challenges for accounting resulting from the occurrence of the above listed – sometimes troubling – phenomena have been identified.

Zasady i etapy rachunku kosztów działań w angielskich szpitalach na potrzeby wyceny świadczeń zdrowotnych

Magdalena Kludacz

Streszczenie

System finansowania ochrony zdrowia w Anglii jest oparty na jednorodnych grupach pacjentów. Istotną rolę w tym systemie odgrywają informacje kosztowe pozyskane ze wszystkich szpitali, które są wykorzystywane w procesie wyceny świadczeń zdrowotnych. Na potrzeby ustalania taryf cenowych wszystkie angielskie szpitale są zobligowane do szczegółowej kalkulacji kosztów na podstawie ujednoliconych zasad rachunku kosztów działań. Celem artykułu jest analiza zasad rachunku kosztów, które powinny być stosowane w angielskich szpitalach dostarczających dane kosztowe do wyceny świadczeń zdrowotnych na poziomie centralnym. W artykule opisano również najważniejsze etapy tego rachunku kosztów, takie jak zdefiniowanie obiektów kosztów, identyfikacja procesów i działań,

---

ustalenie kosztów istotnych, analiza i kalkulacja kosztów oraz weryfikacja informacji wyjściowych. Metody badawcze wykorzystane w niniejszym opracowaniu to analiza studiów literaturowych oraz aktów prawnych obowiązujących w angielskim systemie ochrony zdrowia, ze szczególnym uwzględnieniem obowiązujących standardów kosztów.

Summary

The principles and stages of cost accounting in English hospitals for valuation of medical services

The financing system of health care in England is based on Health Related Groups (HRG). In such a situation the cost information obtained from the hospitals should be an important factor that is used to set prices of medical services. England is a sole country in the European Union where all hospitals are involved in the process of valuation of HRG categories at the central level. They are obliged to use special principles of cost calculation based on activity based costing (ABC). The following article describes the principles of the activity based costing system which should be applied in all English hospitals and all steps of the procedure of cost accounting, such as define the cost object, identify the activities, establish the relevant costs, analyze and assign costs and validate the outputs. Research methods used in this study are based on analysis of the literature and legal documents for the English health care system, especially the existing costing standards.

Znaczenie i warunki stosowania zintegrowanych systemów informatycznych w sferze budżetowej

Beata Sadowska

Streszczenie

Podstawowe zasady rachunkowości określają, jak w organizacji należy prowadzić księgi rachunkowe. Od pewnego czasu do prowadzenia ksiąg rachunkowych używa się komputerów, które stanowią element systemu finansowo-księgowego. Mnogość obecnie wykorzystywanych systemów finansowo-księgowych przez zakłady budżetowe wpływa niekorzystnie na prowadzoną przez nie działalność, gdyż generuje przerost kadrowy w dziale księgowości, wykonywanie czynności powtarzalnych. Przygotowywanie analiz jest czasochłonne i pracochłonne, a informacje nie są dostarczane na czas. Powyższe rozważania determinują konieczność wprowadzania zmian w zakładach budżetowych, tj. należy zrezygnować z wykorzystywania wielu systemów finansowo-księgowych na rzecz jednego zintegrowanego systemu informatycznego.

Summary

The need for and conditions of using integrated information systems in the public sector

Basic accounting principles define how the organization should keep its accounts. For some time now, computers that are part of the accounting system are used in accounting. A multitude of financial and accounting systems currently used by budgetary establishments adversely affect the activities carried out by them, as it generates excess personnel in the accounting department, performing repetitive work. Preparing analysis is time consuming and labor intensive and the information is not delivered on time. These considerations determine the need to make changes in the budget sector, namely it should give up the use of a number of financial and accounting programs and introduce a single integrated system.

Spolecznie odpowiedzialne przedsiębiorstwo przyszłości w kontekście ponadczasowych przemysłów Profesor Elżbiety Burzym

Ewa Śnieżek

Streszczenie

Istotnym zjawiskiem gospodarczym jest obecnie wzajemna interakcja pomiędzy przedsiębiorstwami a ich otoczeniem ekonomicznym, społecznym i środowiskowym. Celem artykułu jest zaakcentowanie wkładu naukowego Profesor Elżbiety Burzym do rozważań na temat roli rachunkowości w budowaniu informacyjnych perspektyw dla zrównoważonego rozwoju społecznie odpowiedzialnej działalności gospodarczej. Autorka, wykorzystując metodę dedukcyjną, wspomaganą studiami literatury rozważa wizję raportowania finansowego dla nowoczesnego społeczeństwa, podyktowaną koncepcją zrównoważonego rozwoju, która wiąże się z nieustającym dążeniem do odpowiedzi na pytanie, jak należy doskonalić system rachunkowości, w tym sprawozdawczość finansową, aby był on użyteczny w gospodarce XXI wieku i zgodny z ideą zrównoważonego rozwoju.

Summary

Socially responsible enterprise of the future in the context of Professor Elżbieta Burzym's timeless reflections

Interaction between enterprises and their economic and social environment is currently an important economic phenomenon. The purpose of this article is to emphasize the contribution of Professor Elżbieta Burzym to the discussion on the role of accounting in building information-based perspectives for sustainable development of socially responsible business. Using the deductive method, assisted by literature studies, the author is considering a vision of financial reporting for modern society, guided by the concept of sustainable development, which is associated with constant effort to answer the question: how to improve the accounting system, including financial reporting, to make it useful in the economy of the twenty-first century and consistent with the idea of sustainable development.

Wpływ koncepcji konsolidacji sprawozdań finansowych na zmiany w międzynarodowych standardach rachunkowości

Joanna Toborek-Mazur

Streszczenie

Celem każdej metodologii badań jest opracowanie coraz to lepszych sposobów pomiaru badanych zjawisk czy też udoskonalanie już istniejących metod. Obecnie każda gałąź nauki opracowuje i przygotowuje własne metody badawcze. Również rachunkowość ma odrębny zbiór reguł, między innymi po to, aby jak najlepiej mierzyć składniki sprawozdania finansowego. Autorka poddała badaniu kapitał i związane z nim teorie podmiotowe, z których wypłynęły koncepcje konsolidacji sprawozdań finansowych. Te z kolei stanowią założenia metodologii grup kapitałowych. Analiza doprowadziła do oceny nowych rozwiązań w obszarze konsolidacji sprawozdań finansowych, które zostały wprowadzone do międzynarodowych standardów rachunkowości. Na przedstawione zmiany w stosowanych metodach pomiaru poszczególnych zasobów mają wpływ uczestnicy rynku kapitałowego, dlatego istotne są w tym przypadku poglądy praktyków.

Summary

The impact of financial statements consolidation concepts on changes in the international accounting regulations

The aim of every research methodology is to develop better ways of measuring the studied phenomena or to improve the existing methods. Currently, each branch of science develops its own research methodology. Accounting, too, has a set of rules intended to best measure the components of the financial statements. The author has analyzed the capital and related entity theories from which arose the concepts of consolidation of financial statements. These, in turn, provide assumptions for the methodology of capital groups. The analysis resulted in the evaluation of new solutions in the area of financial statements consolidation which have been introduced to international accounting regulations. Participants of the capital market have influence on presented changes in the methods of measurement of individual resources, so the views of practitioners are important in this case.

Rachunkowość zabezpieczeń – remedium na „toksyczne opcje”?

Marta Trzecińska

Streszczenie

Artykuł porusza kwestie kryzysu opcyjnego z przełomu lat 2008 i 2009 oraz możliwość złagodzenia jego skutków poprzez zastosowanie rachunkowości zabezpieczeń. Celem artykułu jest ustalenie, czy w wyniku kryzysu opcyjnego zwiększyło się zainteresowanie polskich spółek rachunkowością zabezpieczeń oraz czy przedsiębiorstwa, które stosowały aktywnie rachunkowość zabezpieczeń już w 2007 r. uchroniły się przed nabywaniem „toksycznych” instrumentów finansowych. Analizie poddano spółki z Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, a zebrane dane przebadano za pomocą modelu logitowego. Otrzymane wyniki potwierdziły, że spółki stosujące rachunkowość zabezpieczeń rozważniej nabywają instrumenty finansowe. Ponadto wykazano, że liczba spółek stosujących rachunkowość zabezpieczeń istotnie wzrosła pod koniec 2008 r., a główną tego przyczyną było posiadanie przez spółki opcyjnych struktur zerokosztowych o budowie niedyskryminującej spółki.

Summary

Hedge accounting – the remedy for „toxic options”?

The article raises the issue of the option crisis in 2008/2009 and the ability to mitigate its effects with hedge accounting. The first aim of the article is to examine if the companies facing the option crisis started to have more interest in hedge accounting. The second aim was to determine if the companies which in the year 2007 had already used hedge accounting protected themselves against purchasing „toxic” financial instruments. The research was carried out for companies from Warsaw Stock Market and the collected data were analyzed using the logit model. The results confirmed that companies that use hedge accounting buy financial instruments more carefully. Furthermore, it was proved that the number of companies using hedge accounting increased significantly at the end of the year 2008 and the main reason for this was possession of range forward contracts that did not discriminate the company.

Zakres ujawnianych informacji w sprawozdawczości stowarzyszeń i fundacji prowadzących działalność pożytku publicznego w Polsce w okresie międzywojennym i w czasach współczesnych

Halina Waniak-Michalak

Streszczenie

Artykuł ma na celu przedstawienie regulacji prawnych działalności oraz sprawozdawczości finansowej organizacji pożytku publicznego w Polsce od początku XX wieku i ewolucję tych regulacji. Artykuł odpowiada na postawione pytanie badawcze, czy ewolucja regulacji sprawozdawczości tych organizacji wpłynęła pozytywnie na jakość prezentowanej informacji. Do realizacji celu zostały wykorzystane akty prawne oraz źródła pierwotne w postaci sprawozdań z działalności i sprawozdań finansowych organizacji tego typu działających przed wojną oraz sprawozdania organizacji pożytku publicznego sporządzane w XXI wieku. Badania wykazały zagęszczenie informacji w sprawozdaniach współczesnych organizacji pożytku publicznego. Sprawozdania te nie są wykorzystywane przez użytkowników, gdyż są zbyt obszerne i zawierają zbyt dużo ogólnych i trudnych do zinterpretowania informacji. Z kolei sprawozdawczość organizacji opiekuńczych przedwojennych była nieregularna, a dane nieporównywalne w kolejnych okresach i pomiędzy organizacjami. Wynikało to zarówno ze zmian w prawie, jak i braku regulacji w niektórych latach oraz trudnych czasów międzywojennych, w których kontrola nad sprawozdawczością tych jednostek była różnie określona w kolejnych okresach. Jednakże należy stwierdzić, że szczegółowość i liczba ujawnianych informacji była bardziej wyważona (dostosowana do potrzeb użytkowników) niż współczesnych organizacji pożytku publicznego.

Summary

Reporting of public benefit organizations in Poland in the interwar period and today

The article presents the legal regulations of financial and activity reporting of public benefit organizations in Poland since the beginning of the 20th century and answers the question whether the evolution of reporting regulations of these organizations has influenced positively the quality of the disclosure. For this purpose the legal acts, activity reports and financial statements of public benefit organizations operating before the Second World War and in the 21st century were analyzed. The research has shown that information in the reports of modern public benefit organizations are too extensive. These reports are not useful to donors because they provide too general and hard-to-interpret information. The reporting of pre-war organizations was irregular, and the data in subsequent periods and between entities was incomparable. It resulted from changes in the law, lack of regulation in some years and difficult times of the interwar period in which control over the reporting of these units varied in subsequent periods. However, it should be noted that the details and the amount of disclosures were more balanced (adapted to the needs of users) than in the case of public benefit organizations of today.

Wymagania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz realizacja tego obowiązku na przykładzie biur rachunkowych

Edward Wiszniowski

Streszczenie

Przystępując do struktur europejskich, Polska zobowiązała się między innymi do wprowadzenia i wdrożenia mechanizmów prawnych przeciwdziałających praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu

(AML/ CFT). O ile obowiązywanie restrykcyjnych przepisów w odniesieniu do instytucji finansowych powinno wydawać się oczywiste, o tyle w przypadku innych jednostek gospodarczych, takich jak na przykład podmioty świadczące usługi prowadzenia ksiąg rachunkowych, będące najczęściej niewielkimi podmiotami gospodarczymi, stosowanie jednakowych wymogów i odpowiedzialności może rodzić uzasadnione wątpliwości. Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na zagrożenia wynikające z nieprzestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Przeprowadzone badania pokazują, że aktualny stan świadomości w środowisku księgowych jest niewystarczający, co w konsekwencji może być nawet przyczyną braku możliwości kontynuacji działania przez część jednostek świadczących usługi księgowo.

Summary

Requirements to combat money laundering and terrorism financing and their implementation on chosen examples of accounting offices

By joining the European Union structures Poland undertook, amongst others, the obligation to introduce and implement the legal mechanisms of Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism (AML/CFT). While the validity of restrictive provisions in relation to financial institutions seems rather obvious, in the case of other economic entities such as bookkeeping services providers, which are the most common small business entities to apply the same requirements and responsibilities, may raise a reasonable doubt. The purpose of this article is to highlight the risks arising from non-compliance with money laundering and terrorist financing. Research has shown that the current state of awareness of those risks amongst accountants is insufficient to the extent to which it can even lead to the incapability of some accounting service providers to continue performing their functions.

Przydatność zmodyfikowanej metody różnic cząstkowych do systemowej analizy wskaźnikowej

Piotr Wójtowicz

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest prezentacja teorii legitymizującej metodę różnic cząstkowych i ocena przydatności tej metody we współczesnej, zaawansowanej analizie wskaźnikowej w sytuacji, gdy korzysta się z systemu wskaźnika. Metoda ta jest rozwinięciem funkcji w szereg Taylora. Prezentowane tu uzasadnienie teoretyczne tej konkretnej metody analizy uwalnia od problemów związanych z postacią analityczną badanej funkcji oraz pozwala na uzasadnioną teoretycznie rezygnację z problematycznej analizy tzw. odchyleń łącznych. Niezależność wyników od kolejności podstawiania ma umocowanie właśnie w rachunku różniczkowym. Rachunek ten w wypadku znacznej liczby zmiennych i złożonej postaci funkcji jest rozwiązaniem efektywnym, co pokazano na przykładzie analizy systemu wskaźnika RIOA złożonego z dziesięciu elementów.

Summary

Usefulness of the modified partial differences method in complex ratio analysis

The aim of the paper is presentation of the theory behind the partial differences method and evaluation of its usefulness in contemporary, complex ratio analysis. The Taylor-series-based analysis facilitates calculation in cases of complexity of the analyzed function and considerable number of explanatory variables; furthermore, the existence of the remainder term is the premise to ignore next terms of the Taylors series, which represent common differences. Such a step eliminates the problem of their sometimes embarrassing interpretation. An example of the efficient analysis of RIOA, i.e. the modified residual income to total assets ratio is presented. The system of the RIOA consists of nine factors.

Analiza macierzowa progu rentowności produkcji wieloasortymentowej

Adam Żwirbla

Streszczenie

Koszty stanowią nieodłączny element każdego rodzaju działalności, zaś narzędzia rachunkowości zarządczej sprzyjają podejmowaniu racjonalnych decyzji. A zatem efektywna analiza progu rentowności odgrywa istotną rolę w procesie zarządzania przedsiębiorstwem. Celem tego artykułu jest przedstawienie nowego ujęcia analizy progu rentowności produkcji wieloasortymentowej. Główną część opracowania stanowią teoretyczne rozważania, których celem było wyjaśnienie istoty statycznej oraz dynamicznej dwuwymiarowej analizy progu rentowności. Punktem wyjścia artykułu jest zastosowanie rachunku macierzowego do opisu produkcji wieloasortymentowej. Artykuł przedstawia autorskie, dyskusyjne spojrzenie na teoretyczne i praktyczne aspekty analizy progu rentowności produkcji wieloasortymentowej.

Summary

Matrix analysis of break-even point for complex production

The costs are the inseparable factor of every kind management activity, while tools of management accounting foster undertaking of rational decisions. Accordingly, the efficient break-even point analysis plays a crucial role in the management of firms. The aim of this article is to present a new approach to break-even point analysis for complex production. The main part of the paper consists of theoretical considerations aimed at explanation of the nature of static and dynamic two-dimensional break-even point analysis. The starting point of the paper is the matrix calculus for describing complex production. The article presents the author's original and challenging view on some theoretical and practical aspects of break-even point analysis for complex production.

Zasady sporządzania bilansu majątkowego w Polsce w latach 1945–1950 – zarys problemu

Aleksandra Banaszekiewicz

Streszczenie

Celem artykułu jest zaprezentowanie procesu przemian, jakim został poddany podstawowy dokument sprawozdawczości finansowej w Polsce tuż po zakończeniu drugiej wojny światowej. Punkt wyjścia stanowi analiza budowy bilansu na podstawie prac takich autorów, jak Kazimierz Niemiński, Witold Skalski czy Stefan Górniak. Tuż po drugiej wojnie światowej przepisy prawne z zakresu księgowości stanowiły swoisty labirynt, który w znacznym stopniu utrudniał pracę księgowych. W części drugiej niniejszej pracy została podjęta zatem próba usystematyzowania obowiązujących w omawianym okresie aktów prawnych dotyczących sporządzania bilansu oraz inwentarza, a także zasad wyceny składników bilansowych. W części trzeciej przedstawiono wzór bilansu wypracowany dla państwowych przedsiębiorstw przemysłowych i porównano go z dokumentem załączonym do rozporządzenia z 1934 r. W ostatniej części artykułu została szczegółowo opisana procedura sporządzania bilansu rocznego. Źródłem przeobrażeń, jakim uległ bilans po zakończeniu drugiej wojny światowej, była transformacja systemu gospodarczego do gospodarki centralnie planowanej. Przejęcie przez państwo przedsiębiorstw prywatnych i utworzenie jednostek uspołecznionych doprowadziło do modyfikacji podstawowego dokumentu sprawozdawczości finansowej. Miał on przede wszystkim służyć w procesie podejmowania ekonomicznych decyzji dotyczących gospodarki jako całości.

Summary**Principles of preparation of the balance sheet in Poland in 1945–1950 – an outline of the problem**

The purpose of this article is to present the process of changes in the basic document of financial reporting in Poland shortly after the Second World War. The starting point is an analysis of the structure of the balance sheet based on the work of such authors as Kazimierz Niemski, Witold Skalski and Stefan Górnjak. Shortly after the Second World War legal regulations on accounting constituted a maze, which greatly obstructed the work of accountants. Thus, the second part of this study attempts to systematize legal acts existing in the discussed period that concern preparation of the balance sheet and inventory as well as the balance sheet valuation rules. The third part presents the form of the balance sheet for industrial state enterprises and compares it with the document annexed to the Regulation of 1934. The last part of the article describes in detail the procedure of preparation of the annual balance sheet. The source of changes in the balance sheet at the end of The Second World War was the transformation of the economic system to a centrally planned economy. The takeover of private enterprises by the state and the establishment of socialized units led to modification of the basic financial reporting document. At that time it was primarily used in making economic decisions on the economy as a whole.